

Η τ/κυπριακή αντιπολίτευση

Ο Νίκος Μούδουρος με το νέο βιβλίο του φωτίζει άγνωστες πτυχές και δράσεις στην άλλη πλευρά του νησιού

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

Της Ανδρούλας Ταραμουντά

Ο Νίκος Μούδουρος έχει αναδειχθεί με τη δουλειά του σε έναν από τους πλέον έγκυρους γνώστες και αναλυτές των όσων συμβαίνουν στην τουρκοκυπριακή κοινότητα, όπως και στην Τουρκία. Με το νέο βιβλίο του «Διεκδικώντας την πατρίδα: Η τουρκοκυπριακή αντιπολίτευση την περίοδο 1964 - 2004», έρχεται να «φωτίσει» «άγνωστες» στους πολλούς δράσεις της τουρκοκυπριακής αντιπολίτευσης, σε μία περίοδο άκρως σημαντική για την Κυπριακή Δημοκρατία που καλύπτει από την περίοδο αμέ-

«Οι ατέλειωτες διακοπές της Αϊσιέ. Και η Αϊσιέ που ετοιμάζεται να πάρει και τον τίτλο ιδιοκτησίας...»

σως μετά την ανταρσία του 1963, την τουρκική εισβολή, μέχρι το άνοιγμα των οδοφραγμάτων και το δημοψήφισμα του 2004. Για τους Τουρκοκύπριους, ουσιαστικά την περίοδο της παντοδυναμίας του ισχυρού ηγέτη Ραούφ Ντενκτάς, όπως πολλοί παραδέχονται, που επηρέαζε τις πολιτικές της Άγκυρας. Αυτό το «άγνωστο» για την τουρκοκυπριακή κοινότητα ή την «απουσία» σε ό,τι αφορά της ελληνοκυπριακή πλευρά, ο συγγραφέας τα αποδίδει εν πολλοίς στη διαμόρφωση διχοτομικών δεδομένων επί του εδάφους, με την τουρκική εισβολή και την απουσία επαφών μεταξύ των δύο κοινοτήτων μέχρι το άνοιγμα των οδοφραγμάτων που διαφοροποίησε τα μέχρι τότε δεδομένα. Το βιβλίο έρχεται να προσθέσει γνώσεις σε όσους θέλουν να γνωρίζουν τι γίνεται δίπλα μας, που θέλουν να ξέρουν πώς κινούνται άνθρωποι που ενδεχομένως σε κάποιες φάσεις τους έχουν απέναντί τους σε ένα τραπέζι διαπραγματεύσεων, κυρίως στους νέους πολιτικούς που έχουν κενά σε ό,τι αφορά την τουρκοκυπριακή κοινότητα, τις αντιλήψεις και τις δράσεις της αλλά πάντα έχουν ένα λόγο να πουν απλώς για να κερδίσουν κάποια δευτερόλεπτα δημοσιότητας. Επειδή η γνώση μπορεί να προσθέσει σε έναν πολιτικό και όχι μόνο, θα ήταν χρήσιμο για όλους να μελετήσουμε αυτό το νέο βιβλίο, γιατί πρέπει να ξέρουμε τι έγινε στο σύνολο στοιχείο και πώς αποκόπηκε νωρίς- νωρίς από το κοινό σπίτι που είναι η Κυπριακή Δημοκρατία.

Ο Νίκος Μούδουρος καλύπτει στη μελέτη του μια μεγάλη γκάμα δράσεων αρχίζοντας από τον ρόλο της Τουρκίας και την ομαλοποίηση του πολεμικού τοπίου και τον εξοστρακισμό της κυπριακότητας. Αναλύει τη γέννηση της αντιπολίτευσης, τον ορίζοντα που δημιουργήθηκε για διχοτόμηση, την ιδεολογία της έκτακτης ανάγκης, τις ρωγμές στην κανονικοποίηση της εξαίρεσης, τη γέννηση της «νέας πατρίδας», τους τοπικούς εταίρους του διχοτομικού συστήματος, τις αντιπολιτευτικές ανατροπές και το πολιτικό πραξικόπημα. Ένα ειδικό κεφάλαιο είναι αφιερωμένο στην ανακήρυξη της λεγόμενης Τουρκικής Δημοκρατίας της Βόρειας Κύπρου, το χωριστό κράτος ως «προαιώνιο πόθος» της τουρκοκυπριακής δεξιάς, το αποσχιστικό κράτος και οι «αριστερές αναγνώσεις». Ευρεία κάλυψη δίνεται από τον συγγραφέα στην αντι-

παράθεση των ταυτοτήτων με επίκεντρο τον νεοφιλελευθερισμό, τη συμμαχία φιλελευθερισμού και εθνικισμού, την ποινικοποίηση της Αριστεράς. Ακόμη, στην «ανακάλυψη» της νέας «τδβκ» και τους εκφραστές της, στην πολιτική ανυπακοή της Αριστεράς, στον ιδεολογικό επιλογό του Ραούφ Ντενκτάς και στην παράλληλη κοινωνία του δημοψηφίσματος του 2004. Το βιβλίο προκαλεί το ενδιαφέρον του αναγνώστη από τον πρόλογο:

Περίστατικό 1: Περιγράφοντας το πώς γιορταζόταν η Πρωτομαγιά την περίοδο του εγκλεισμού της Τουρκοκυπριακής κοινότητας στους θύλακες, ο βετεράνος συνδικαλιστής Μεχμέτ Σεΐς (Mehmet Seyis), ανέφερε: «Στις συνθήκες της εποχής τέτοιες εκδηλώσεις ήταν απαγορευμένες, είχαν ταυτιστεί από την κυρίαρχη εθνικιστική ιδεολογία με 'προδοσία'. Για αυτό, οργανωμένες

ομάδες ατόμων που ήθελαν να τιμήσουν την Πρωτομαγιά πήγαιναν σε ταβέρνες, στην αρχή κάθονταν σιωπηλοί φορώντας τα μαύρα τους κοστούμια. Άλλοι συγκεντρώνονταν σε σπίτια». Η ενδυμασία στα μαύρα, συνεχίζει, ήταν μια μορφή διαμαρτυρίας.

Περίστατικό 2: Το πρωτοσέλιδο της τουρκοκυπριακής εφημερίδας «Νέα Εποχή» (Yeni a), στις 18 Ιουλίου 2008, δηλαδή δύο μέρες πριν από την 34η επέτειο της στρατιωτικής εισβολής της Τουρκίας στην Κύπρο, έγραψε: «Πριν από 34 χρόνια ήρθαν με τον ισχυρισμό της αποκατάστασης της συνταγματικής τάξης. Δημιούργησαν μια διοίκηση - μαριονέτα, εξαρτημένη σε αυτούς. Σφετερίστηκαν τη βούληση του τοπικού λαού με τη μεταφορά πληθυσμού, κάτι που είναι έγκλημα πολέμου. Λήστεψαν το καθετί στα βόρεια του νη-

σιού. Έφτασαν στο τελευταίο σημείο εξαφάνισης της κυπριακότητας με τις πολιτικές της άλωσης. Ο εκτουρκισμός ολοκληρώθηκε, τώρα έχει σειρά ο εξισλαμισμός. Εξαπίας των ατέλειωτων διακοπών της Αϊσιέ, ο ιδιοκτήτης του σπιτιού εξορίστηκε. Η Αϊσιέ τώρα ετοιμάζεται να πάρει και τον τίτλο ιδιοκτησίας...»

Τα δύο αυτά «περίστατικά» φαίνονται μεταξύ τους εντελώς άσχετα. Τόσο από την άποψη της χρονικής συγκυρίας, όσο και από την άποψη του περιεχομένου, παρουσιάζονται ως δύο «στιγμές» ασύνδετες. Όμως αποτελούν και τα δύο, μια πολύ βασική πτυχή της εξέλιξης της Τουρκοκυπριακής κοινότητας. Την πτυχή της αντίδρασης ενάντια στην επικρατούσα σχέση της κοινότητας με την Τουρκία και την αναπαραγωγή αυτής της σχέσης από την τουρκοκυπριακή εθνικιστική ελίτ.

Η «τδβκ» ως σημείο σύγκρουσης αριστεράς

Το τέταρτο κεφάλαιο ασχολείται με την ανακήρυξη της «ΤΔΒΚ» το 1983. Η δημιουργία του αποσχιστικού κράτους περιγράφεται μέσα από το πολύπλοκο πλαίσιο που δημιούργησαν οι διαφορετικές προσλαμβάνουσες της Τουρκοκυπριακής κοινότητας γύρω από την προοπτική δεύτερου κράτους στην Κύπρο. Επομένως η «ΤΔΒΚ» αναλύεται μέσα από τα συγκρουσιακά ιδεολογικά πλαίσια της τουρκοκυπριακής Δεξιάς και Αριστεράς και εντοπίζεται το διαφορετικό περιεχόμενο που έδιναν τα διαφορετικά μέρη της κοινότητας σε έννοιες όπως η ανεξαρτησία, το κράτος, το δικαίωμα αυτοδιάθεσης με αναφορές στον εντοπισμό προσδοκιών που καλλιεργήθηκαν αναφορικά με την προοπτική ενός χωριστού τουρκοκυπριακού κράτους στο νησί.

Η μελέτη στέκεται στην προσπάθεια της Τουρκίας για τον νεοφιλελεύθερο μετασχηματισμό των κατεχομένων. Οι βαθιές αλλαγές που προκλήθηκαν στην Τουρκία με το πραξικόπημα του 1980, σταδιακά «εισάχθηκαν» στην τουρκοκυπριακή κοινότητα και αποτέλεσαν το πλαίσιο σημαντικών κοινωνικών και πολιτικών μετατοπίσεων. Στο κεφάλαιο αυτό μελετούνται οι επιπτώσεις της συμμαχίας

μεταξύ της τουρκικής και τουρκοκυπριακής ελίτ στη βάση ενός νεοφιλελεύθερου προγράμματος. Το κεφάλαιο επικεντρώνεται στις μορφές ιδεολογικής περιθωριοποίησης της τουρκοκυπριακής Αριστεράς και στις επιπτώσεις της ανόδου του αυταρχισμού στην επιδίωξη ομοσπονδιακής επίλυσης του κυπριακού προβλήματος.

Στην ανακάλυψη μιας «νέας ΤΔΒΚ» εστιάζει ένα άλλο κεφάλαιο, στο οποίο παρουσιάζεται η εξέλιξη της τουρκοκυπριακής εθνικιστικής ελίτ στη βάση των δεδομένων που δημιούργησε το μεταψυχροπολεμικό γεωπολιτικό δόγμα της Τουρκίας. Αναλύονται οι αντιδράσεις που προκάλεσε η ανακάλυψη μιας «νέας ΤΔΒΚ» στην τουρκοκυπριακή αντιπολίτευση. Βασικό ζήτημα των μετατοπίσεων στην τουρκοκυπριακή κοινότητα ήταν η αναζήτηση διευρυνμένων συμμαχιών της αντιπολίτευσης, ως μέθοδος αντιμετώπισης των ενισχυμένων τάσεων προσάρτησης των κατεχομένων στην Τουρκία. Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο αναλύεται τόσο το πλαίσιο των νέων συμμαχιών της αντιπολίτευσης, όσο και οι νέες μορφές της πολιτικής της δραστηριοποίησης όπως η πολιτική ανυπακοή. Στη συνέχεια παρουσιάζο-

νται οι καταλυτικές συνέπειες της ιδεολογικής πώλησης που επικράτησε σε ολόκληρη τη δεκαετία του 1990. Όπως αναλύεται στο συγκεκριμένο κεφάλαιο, χαρακτηριστική στιγμή της πώλησης της περιόδου ήταν η ενεργοποίηση των ακροδεξιών παρακρατικών οργανώσεων και η πολιτική δολοφονία του Τουρκοκύπριου δημοσιογράφου Κουτλού Ανταλί (Kutlu Adali). Στο όγδοο κεφάλαιο του βιβλίου αναλύεται η σταδιακή κορύφωση της ιδεολογικής απονομιμοποίησης του αποσχιστικού κράτους μέσα από τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης και της οργάνωσης της αντιπολίτευσης. Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στον τρόπο αντιμετώπισης της κρίσης από την Τουρκία, καθώς και στις προσπάθειες εισαγωγής νέων «ορθολογισμών» και μηχανισμών πειθάρχησης των Τουρκοκυπρίων. Ωστόσο, τα νέα δεδομένα που δημιουργήθηκαν, οδήγησαν στη συγκρότηση ενός ευρύτερου μετώπου της αντιπολίτευσης που επηρέασε καθοριστικά την πλειονότητα της κοινότητας. Στο κεφάλαιο αυτό, λοιπόν, περιγράφεται η δημιουργία της Πλατφόρμας «Αυτή η χώρα είναι δική μας» και οι βασικές πολιτικές κατευθύνσεις της αντιπολίτευσης που προκάλεσαν ανατροπές.

την περίοδο 1964 - 2004

Από τους θύλακες στην εισβολή

Η επιλογή της συγκεκριμένης περιόδου 1964 - 2004 δεν είναι τυχαία. Λόγω των διακοινοτικών συγκρούσεων από το 1964 μέχρι και το 1974, η συντριπτική πλειοψηφία της Τουρκοκυπριακής κοινότητας έζησε και εξελίχθηκε εντός των θυλάκων, χωριστά από την Ελληνοκυπριακή κοινότητα.

➤ Το 1964 έχει μια ιδιαίτερη σημασία αφού συμβολίζει τη χρονική στιγμή μιας πρώτης μορφής διχοτόμησης του κυπριακού χώρου και πληθυσμού.

➤ Το 1974 με την στρατιωτική εισβολή της Τουρκίας, ουσιαστικά ξεκίνησε μια εντελώς νέα περίοδος στην ιστορία της Κύπρου, ως αποτέλεσμα του πολέμου και των επιπτώσεών του. Από την εισβολή της Τουρκίας και μετά, η Τουρκοκυπριακή κοινότητα συγκροτήθηκε σε ένα εντελώς διαφορετικό περιβάλλον, το οποίο είχε δημιουργηθεί μέσα από τη βαθιά και βίαιη αναδιαμόρφωση ολόκληρου του κοινωνικού, οικονομικού και πολιτικού ιστού της Κύπρου. Συνεπώς το 1974 από μόνο του, διαθέτει ιστορικό βάρος που δεν θα μπορούσε να απουσιάζει από τον χρονικό ορίζοντα της μελέτης.

➤ Το 2004 αποτελεί επίσης μια σημαντική πολιτική στιγμή. Η πλειοψηφία της Τουρκοκυπριακής κοινότητας είχε τοποθετηθεί θετικά έναντι της προτεινόμενης λύσης του Κυπριακού στα δημοψηφίσματα που πραγματοποιήθηκαν. Το «ναί» των Τουρκοκυπρίων το 2004 δεν αποτέλεσε μόνο μια μορφή έγκρισης ενός προτεινόμενου σχεδίου λύσης του Κυπριακού. Αντίθετα, η στιγμή του 2004 ήταν σημαντική γιατί επιπλέον εξέφρασε μια μορφή ιδεολογικής απόρριψης των κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών εμπειριών που εμφανίστηκαν με τη διχοτόμηση του 1974.

Η δημιουργία «νέας πατρίδας»

Οι ιδιαίτερες συνθήκες μέσα στις οποίες εμφανίζεται η τουρκοκυπριακή αντιπολίτευση και μέσα από τις οποίες αναδιαμορφώνει τις σχέσεις της κοινότητας με την Τουρκία, αποτέλεσαν ένα είδος πρόκλησης. Αυτές τις σχέσεις καλύπτει το πρώτο κεφάλαιο της μελέτης. Η μια πτυχή αφορά στην ανάλυση του ρόλου της Τουρκίας στην Κύπρο. Ο ρόλος και η πολιτική που ανέπτυξε Τουρκία στην Κύπρο και ειδικά στην Τουρκοκυπριακή κοινότητα, αντικατοπτρίζεται μέσα από μια ευρύτερη αξιοποίηση της έννοιας της αποικιοκρατίας. Με τη στρατιωτική εισβολή του 1974, η Τουρκία υποτίθεται ότι ήθελε να αποκαταστήσει την συνταγματική τάξη, την οποία απείλησε το πραξικόπημα της ελληνικής χούντας και της ΕΟΚΑ Β που προηγήθηκε. Όμως η στρατιωτική εισβολή τελικά αποτέλεσε το εφαλτήριο για ένα βαθύτερο μετασχηματισμό του κυπριακού χώρου και των δομών της Τουρκοκυπριακής κοινότητας. Η Τουρκία από το 1974 και μετά επιδίωξε να αναπτύξει μια περιεκτική στρατηγική κανονικοποίησης της παρουσίας της στο νησί, μέσα από την δημιουργία μιας «νέας πατρίδας».

Η πολιτική της Άγκυρας μελετάται σε ένα πλαίσιο που υπογραμμίζει τις δυναμικές πτυχές των αλλαγών και της εμπέδωσης μιας ιεραρχικής σχέσης εξουσίας με την Τουρκοκυπριακή κοινότητα. Η δεύτερη πτυχή ασχολείται με την ανάλυση του χώρου της διχοτόμησης ενός καθεστώτος εξάφρασης.

Οι θύλακες της περιόδου 1964 - 1974 είναι το επίκεντρο του δεύτερου κεφαλαίου. Αναλύονται ως χώροι παραγωγής μιας συγκεκριμένης πολιτικής δραστηριοποίησης ενάντια στην «άλλη» κοινότητα, την Ελληνοκυπριακή.

Αναλύεται η διαδικασία συγκρότησης του καθεστώτος εξάφρασης, η διπλή πολιτοποίηση των Τουρκοκυπρίων και η ανάπτυξη του κυρίαρχου ιδεολογικού προγράμματος. Όμως στη συνέχεια του κεφαλαίου, οι θύλακες περιγράφονται και ως πεδία όπου η κυριαρχία της εθνικιστικής ελίτ, συναντήθηκε με εναλλακτικές μορφές ύπαρξης, με αντιπολιτευτικές προς τον κυρίαρχο έννοιες της κυπριακότητας της κοινότητας. Ιδιαίτερο βάρος δίνεται στην ανάλυση της εμφάνισης των δυνάμεων της αντιπολίτευσης ενάντια στην συγκεκριμένη δομή σχέσεων με την Τουρκία και ενάντια στο συγκεκριμένο ιδεολογικό πρόγραμμα της εθνικιστικής ελίτ.

Ένα κεφάλαιο της μελέτης ασχολείται με την έξοδο των Τουρκοκυπρίων από τους θύλακες, τη μετεγκατάστασή τους στις βόρειες περιοχές της Κύπρου και τη διαδικασία οικοδόμησης δομών εξουσίας βασισμένων στο διαμοιρασμό των ελληνοκυπριακών περιουσιών και των χρηματοδοτήσεων της Τουρκίας. Καλύπτει ακόμη την πολιτική και κοινωνική οργάνωση της Τουρκοκυπριακής κοινότητας στη νέα τάξη πραγμάτων που είχε δημιουργηθεί, την εμφάνιση των πολιτικών κομμάτων και του συνδικαλιστικού κινήματος. Αναλύονται οι κοινωνικές και πολιτικές σχέσεις, τα κοινωνικά προβλήματα και η διάψευση των προσδοκιών ενός μέλους της Τουρκοκυπριακής κοινότητας. Ιδιαίτερα αναφορά γίνεται στην αναμέτρηση του 1981 όταν η τουρκοκυπριακή αντιπολίτευση καταφέρνει να δημιουργήσει για πρώτη φορά τις προοπτικές μιας νέας «διακυβέρνησης».

Όπως σημειώνει ο Α. Παναγιώτου στον πρόλογο: Στο πρώτο περιστατικό, ο βετεράνος συνδικαλιστής περιγράφει την ύπαρξη μιας μορφής τουρκοκυπριακής αντιπολίτευσης εντός των κλειστών θυλάκων της δεκαετίας 1964 - 1974 στην Κύπρο. Η αναφορά του Σείρς αποκαλύπτει ιδεολογικές δυνάμεις των Τουρκοκυπρίων που σε συνθήκες ολοκληρωτικού αποκλεισμού, «σιωπηλά» και με συμβολισμούς, κατέθεταν την αντίδραση τους ενάντια στην εξουσία της εποχής.

Στο δεύτερο περιστατικό, παρουσιάζεται μια ιστορική συνέχεια, αλλά και μια ποιοτική διαφορά. Η αντιπολίτευση ενάντια στην εξουσιαστική δομή των σχέσεων με την Τουρκία συνεχίζεται. Αλλά εκφράζεται ακόμα «πιο δημόσια», εκφράζει ανοιχτά συγκεκριμένες πολιτικές καταγγελίες και επιδιιώξεις. Στο παράδειγμα του συγκεκριμένου

δημοσιεύματος επικρίνεται γενικά η πολιτική της Τουρκίας, η οποία κατονόμαζται ως «η Αϊσιέ στις στέλειωτες της διακοπές». Η «Αϊσιέ να πάει διακοπές» ήταν η κωδική ονομασία της εντολής που δόθηκε για την έναρξη της δεύτερης στρατιωτικής εισβολής στην Κύπρο τον Αύγουστο του 1974. Η εφημερίδα με αυτό τον τρόπο καταγγέλλει το καθεστώς κηδεμονίας που δημιούργησε η Άγκυρα στην Κύπρο. Στο εν λόγω δημοσίευμα επικρίνεται η πολιτική του εποικισμού και της προσπάθειας επιβολής συγκεκριμένης ταυτότητας. Ταυτόχρονα εκφράζεται η αγωνία για τη διαδικασία αποξένωσης των Τουρκοκυπρίων.

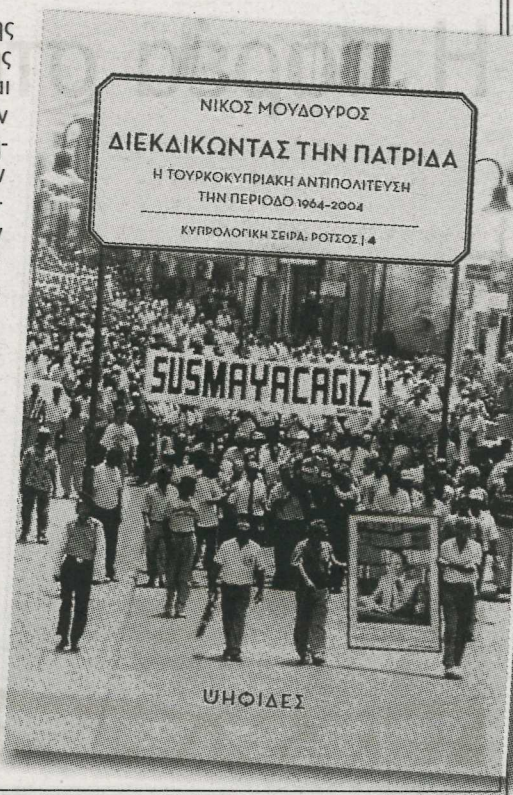
Όπως επισημαίνεται: Τέτοιου είδους πολιτικά μηνύματα λοιπόν, παρόλο που δεν αποτελούσαν κάτι νέο στο τουρκοκυπριακό πλαίσιο, ήταν όντως «νέα» για μια μεγάλη μερίδα της Ελληνοκυπριακής κοινότητας.

Τουλάχιστον μέχρι και το 2003 όταν για πρώτη φορά άνοιξαν τα οδοφράγματα, η επαφή των περισσότερων Ελληνοκυπρίων με τον κατεχόμενο χώρο της Κύπρου γινόταν μέσα από τις τραγικές μνήμες του πολέμου και της καταστροφής. Η επαφή αυτή αναπαράγονταν μέσα από τις διηγήσεις των Ελληνοκυπρίων προσφύγων και τις αναμνήσεις από την Κύπρο της προ του 1974 εποχής. Σε αυτό το πλαίσιο, η απουσία της Τουρκοκυπριακής κοινότητας ήταν εκκωφαντική. Οι Τουρκοκύπριοι απουσίαζαν ως άτομα, ως κοινότητα, αλλά και ως διαφορετικές ιδεολογικές ταυτότητες και πολιτικές θέσεις. Η απουσία αυτή με τη σειρά της οδηγούσε στην έλλειψη ολοκληρωμένης γνώσης τόσο για την ίδια την κοινότητα και για την σχέση της με την Τουρκία, όσο και για τις αλλαγές στον κατεχόμεν χώρο της

στρατιωτικής κατοχής, δηλαδή τα βόρεια εδάφη της Κύπρου».

Η «τουρκοκυπριακή απουσία» οφειλόταν σε πολλούς παράγοντες. Ένας από αυτούς είναι το γεγονός ότι η διχοτόμηση του νησιού είναι πραγματική στο έδαφος, αλλά ταυτόχρονα είναι και ιδεολογική. Ο πόλεμος του 1974 είναι μια απτή πραγματικότητα στην ύλη, στην καθημερινότητα της ζωής, στο φυσικό περιβάλλον και στο τοπίο της Κύπρου. Είναι μια πραγματικότητα που αναπαράγεται μέσα από τους ομαδικούς τάφους, τα οδοφράγματα, τα οχυρωματικά έργα, τα στρατόπεδα, τα κτήρια με τα σημάδια από σφαίρες, στα βομβαρδισμένα ερείπια. Την ίδια στιγμή η διχοτόμηση είναι και «φανταστική», δηλαδή παράγει συγκεκριμένες ιδεολογίες. Το 1974 για τους Κύπριους, Ελληνοκύπριους και Τουρκοκύπριους, είναι ταυτόχρονα μνήμες, επιθυμίες, όνειρα, ιδεολογίες και οράματα. Αυτός ο συνδυασμός της διχοτομικής πραγματικότητας με την παραγωγή συγκεκριμένων συλλογικών συνειδήσεων, ταυτοτήτων και ιδεολογιών στην Κύπρο, προκύπτει ως αποτέλεσμα του δυναμικού χαρακτήρα και της εξελικτικής πορείας του ίδιου του Κυπριακού προβλήματος. Είναι επίσης αποτέλεσμα των πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών αλλαγών που η ίδια η διχοτομική κατάσταση προκάλεσε στο νησί τις τελευταίες δεκαετίες.

Το βασικό θέμα της μελέτης του Ν. Μούδουρου, όπως διαβάζουμε στον πρόλογο, είναι η ανάλυση του μετασχηματισμού των σχέσεων της Τουρκίας με την Τουρκοκυπριακή κοινότητα την περίοδο 1964 - 2004, μέσα από την τουρκοκυπριακή αντιπολίτευση. Η αντιπολίτευση σε αυτή την εργασία δεν παρουσιάζεται ως μια ομοιογενής και αδιαφοροποίητη πολιτική κατάσταση. Αναγνωρίζονται οι εσωτερικές της διαφοροποιήσεις που εμφανίστηκαν σε όλη τη διάρκεια της υπό εξέταση περιόδου. Η τουρκοκυπριακή αντιπολίτευση είναι όμως ένα συγκεκριμένο ιδεολογικό και πολιτικό σύνολο δρώντων που κατέθεσαν με διαφορετικούς τρόπους την διαφωνία τους με την πολιτική της διχοτόμησης. Η έννοια της αντιπολίτευσης λοιπόν, καταγράφει κυρίως την αντιπολίτευση, την πολιτικά καταγεγραμμένη αντίδραση ενάντια στις στρατηγικές της Τουρκίας και της τουρκοκυπριακής εθνικιστικής ελίτ που είχαν στόχο την οριστικοποίηση της διχοτόμησης της Κύπρου.

- δεξιάς

Οι πιέσεις και η αποτυχία λύσης του Κυπριακού

Το βασικό μέρος του βιβλίου τελειώνει με το ένατο κεφάλαιο, που επικεντρώνεται στην κορυφαία στιγμή του κοινωνικού κινήματος της τουρκοκυπριακής αντιπολίτευσης. Σε αυτό το κεφάλαιο περιγράφεται η διασύνδεση των πολιτικών διεκδικήσεων της αντιπολίτευσης με τη συγκυρία της περιόδου κατάθεσης του Σχεδίου Ανάν από τον ΟΗΕ. Μέσα την ανάλυση υπογραμμίζονται τόσο οι τρόποι και οι μορφές ανάπτυξης του τουρκοκυπριακού κινήματος υπέρ της λύσης του Κυπριακού στα δημοψηφίσματα του 2004, όσο και οι ανατρεπτικές πιέσεις που δημιούργησε το κίνημα ενάντια στην τουρκοκυπριακή εθνικιστική ελίτ. Το κεντρικό ζήτημα του ένατου κεφαλαίου είναι ουσιαστικά η οικοδόμηση της νέας ηγεμονίας στην τουρκοκυπριακή κοινότητα, η οποία αμφισβήτησε με περιεκτικό τρόπο την κεντρική ιδεολογία της διχοτόμησης της Κύπρου.

Στα συμπεράσματα του βιβλίου επιδιώκεται η ανασκόπηση των επιπτώσεων που άφησε πίσω της η κορυφαία στιγμή της τουρκοκυπριακής αντιπολίτευσης σε συνδυασμό με την αποτυχία κατάληξης σε λύση του Κυπριακού το 2004. Στα συμπεράσματα υπογραμμίζεται η σημασία της

εμφάνισης και της σταδιακής ενίσχυσης της αντιπολίτευσης στο διχοτομημένο τοπίο της Κύπρου, αλλά ταυτόχρονα υπογραμμίζονται τα βασικά αδιέξοδα που δημιουργήθηκαν στην περίοδο που ακολούθησε τα δημοψηφίσματα του 2004. Μελετάται η αλλαγή των προσεγγίσεων της Άγκυρας για την κατάσταση στην τουρκοκυπριακή κοινότητα. Από την άλλη πλευρά, υπογραμμίζεται η επιδίωξη των τουρκοκυπριακών δυνάμεων που στήριξαν το Σχέδιο Ανάν για μια συνολική αλλαγή βασισμένη στις δυναμικές που εμφανίστηκαν την αμέσως προηγούμενη περίοδο. Η διασύνδεση αυτών των πτυχών και η αναδιαμόρφωση της ίδιας της τουρκοκυπριακής αντιπολίτευσης, τελικά έχει οδηγήσει στις εξής δυναμικές: Στην εμφάνιση μιας νέας προσπάθειας κανονικοποίησης του καθεστώτος εξάφρασης και της διχοτόμησης του νησιού. Στην ένταση της αβεβαιότητας που στιγματίζει την καθημερινή ζωή της τουρκοκυπριακής κοινότητας. Αλλά και στην αλλαγή πτυχών των πολιτικών διεκδικήσεων της αντιπολίτευσης, με ιδιαίτερο βάρος στην ανάδειξη της αυτονομίας ταυτόχρονα έναντι της Τουρκίας και της ελληνοκυπριακής κοινότητας.